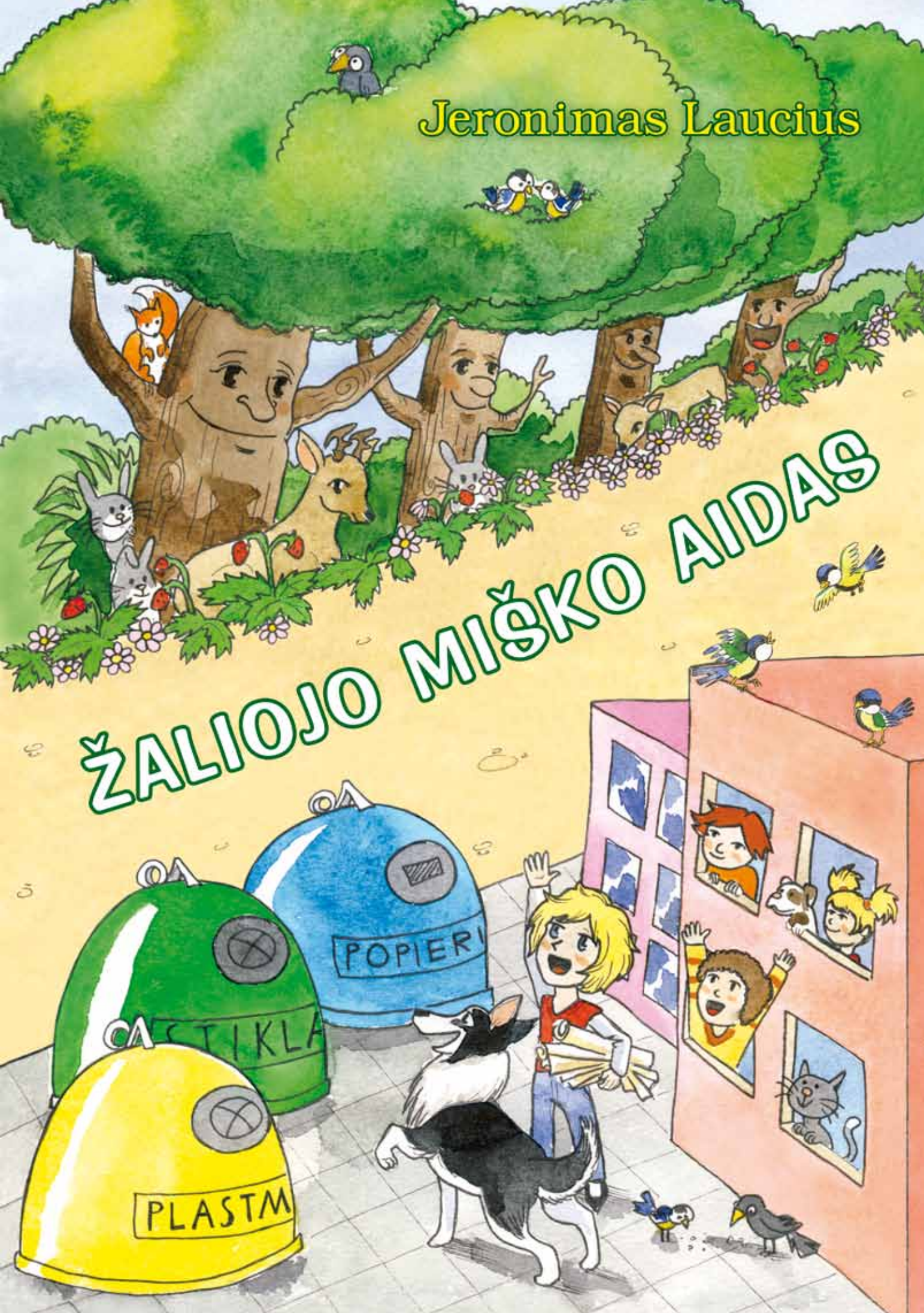

Jeronimas Laucius

ŽALIOJO MIŠKO AIDAS

MIELI MOKSLEIVIAI,

tai, kad Lietuva galėtų didžiuotis šimtametėmis giriomis, rūpestingai prižiūrimais miškais, su meile saugomais visais mūsų gamtos turtais, yra ne vien tik Vyriausybės, Aplinkos ministerijos, specialistų, girininkų, bet ir visų mūsų rūpestis.

Išsaugoti gamtos grožį, jos turtus galite padėti ir Jūs, mieli moksleiviai. Jūs tikriausiai žinote, o skaitydami šią knygutę sužinosite dar daugiau, kad visa tai, kas susikaupia mūsų namuose: perskaityti laikraščiai, žurnalai, seni sąsiuviniai, plastmasinė pakuotė, stiklo duženos yra vertinga žaliava, iš kurios vėl gali būti pagaminti nauji gaminiai. Taip tausojami mūsų gamtos turtais, taupoma energija. Tai reiškia, kad liks žaliuoti medžiai, kvėpuosime grynesniu oru, bus turtingesnė, gražesnė Lietuva. Juk ir pavasarių sugrižę gandrai pasitvarkę vėl apsigyvena senuose lizduose.

Makulatūra, plastmasė, stiklinė tara tik tai atskirta, surūšiuota ir sukrauta į mūsų pastatytus spalvotus konteinerius vėl gali tapti naujais laikraščiais, sąsiuviniais, naujais gaminiais.

Todėl ir kviečiame Jus viską, kas išnešama iš namų kaip atliekos, tvarkyti taip, kaip ir patariama šioje knygutėje. Paskatinkite taip elgtis ir draugus, tėčius, mamas, senelius.

Už tai bus dėkingi žaliuojantys miškai, ten gyvenantys paukščiai ir žvėreliai.

Už tai taria ačiū visi, kas rūpinasi mūsų gamtos grožiu.

Už tai Jums tariau ačiū ir aš.

*Aplinkos ministras
Gediminas Kazlauskas*

JERONIMAS LAUCIUS

ŽALIOJO MIŠKO AIDAS

**dailininkė
Jurgita Balkevičiūtė**

SUSITIKIMAS SU TVARKUOLIU

Prieš mamos gimimo dieną – laukdamas šventės – Tomas gražiai sutvarkė kambarius, palaistė gėles, nuvalė dulkes. Pagaliau visi daiktai surado savo vietą, o šiukšles Tomas sunešė į prieškambarį, nes vos tik pradėjęs tvarkytis, jų susirinko visas kalnas, didumo sulig juo pačiu. Ten šiaušėsi seni laikraščiai, žurnalai, grūdosi kartoninės dėžutės, plastikiniai, stikliniai buteliai nuo mineralinio vandens, sulčių. Tos pūpsės šonus rėmė seni žaislai, krūva rakandų, tik vietą namuose užėmusių, bet nedavusių jokios naudos.

Besvarstydamas, kaip visa tai sunešioti į kieme nuo senų laikų stovinčią didelę šiukšlių dėžę, Tomas priėjo prie virtuvės lango. Žvilgtelėjęs žemyn nustebo: įprastoje vietoje, kur anksčiau stovėjo ta juoda dėžė, dabar triūsė keletas darbininkų, švytėjo trys nematyti spalvoti burbulai. Net iš penkto aukšto buvo matyti ryškūs užrašai: ant mėlynojo – POPIERIUS/KARTONAS, ant geltonojo – PLASTMASĖ, ant žaliojo – STIKLAS. Šalia jų stovėjo pilkas konteineris su užrašu: „Kitos atliekos“.

„Kol žmonės darbuojasi, galiu jų paklausti, kas čia per naujiena?“, – paskubom sumetęs pirmus pasitaikiusius daiktelius į šiukšlių dėžę Tomas išlėkė į kiemą. Kartu su juo pro duris išsoko ir ištikimas jo draugas ir padėjėjas Ekas. Tokį vardą, dar mažam šuneliui, sugalvojo pats Tomas žiūrėdamas per televiziją laidą apie ekologiją – apie žmonių rūpestį, kaip gražiai šeiminkauti savo namuose, kieme, kaip tausoti gamtą. Ekas pateisino savo vardą ir visada besitvarkančiam Tomui stengdavosi padėti.

– O kur dabar galėčiau išpilti šiukšles? – pasisveikinęs su atokiau stovinčiu jaunuoliu paklausė Tomas.

– O ką gero tu čia atnešei? – šyptelėjęs atsiliepė klausimu.

– Visa, kas gera, aš palieku namuose, o išnešu tik tai, kas nebetinka, niekam nebereikalinga – šiukšles, – pašmaikštavo Tomas.

– Taip manai? Vadinasi, tu dar nieko negirdėjai apie mūsų darbus. Atėjai kaip tik pačiu laiku. Aš apie tai žadu papasakoti visiems vaikams. Tu būsi pirmas mano klausytojas, o jei mums padėsi, tai tapsi ir mano draugas. Galim susipažinti, aš esu pramintas Tvarkuoliu, ir tas vardas man patinka. Ir tu gali mane taip vadinti.

– O aš – Tomas, – pastatęs šiukšlių dėžę ant žemės ir spausdamas ištiestą ranką ištarė savo vardą.

– Tai sakai, kad tavo kibire nieko gero? O aš čia matau net tris gerus daiktus ir tik vieną blogą, – mįslingai kalbėjo Tvarkuolis: – Žiūrėk,

Štai didelis ryšulys laikraščių. Išties jie namuose kaupiasi greitai. Juk dienraščiuose rašomos naujienos vienadienės. Kitą dieną – nauji įvykiai, naujos žinios, nauji rašiniai. Ryte vakarykštis laikraštis jau būna pasenęs, o juk tas popierius, ant kurio buvo išguldyti tie kasdieniai rašiniai, lieka gerut gerutėlis. Taigi tavo kibire pirmasis, kas yra vertas gero vardo, ir yra popierius, apie kurio prikėlimą naujam gyvenimui aš tau papasakosiu vėliau.

– Įdomu. O ką dar matote gero? – susidomėjęs paklausė Tomas.

– Štai pats žvilgtelėk, šalia pasenusių laikraščių ritinio kyšo net du stiklainiai.

– Jie suskilę, o aš girdėjau, kad suklijuoti ir vėl pilti uogienę į juos negalima, – aiškino Tomas, kodėl stiklainius norėjo išmesti į šiukšlių dėžę.

– Stiklas ir suskilęs, ir sudužęs į šipulius – vis tiek stiklas, panašiai kaip ir duonos rie-kė ar trupinys – duona. Tie stiklainiai gali būti gera žaliava perdirbti. Štai ir atsakymas, kas dar tavo šiukšlių dėžėje yra gero. O štai ir to trečio daikto visai nederėtų

vadinti beverte šiukšle.

– Tai plastikiniai buteliai nuo limonado, mineralinio vandens, – nusistebėjo Tomas. – Jie tušti, gėrimai seniai išgerti iki paskutinio lašo.

– Iš plastikinių butelių, plastikinių maišelių – visų plastikinių pakuočių – taip pat galima pagaminti naujus gaminius.

– O kas gi mano šiukšlių dėžėje bloga? – įdėmiai žvelgdamas ir daugiau nieko nematydamas, vien tik popieriaus ritinius, stiklainius ir plastikinius butelius, paklausė Tomas.

– Blogai yra tai, kad žmonės iki šiol, kaip ir tu, Tomai, dažnai neatskir-
davo, nerūšiuodavo, o viską, kas nebereikalinga surinkdavo ir išmesdavo
į vieną bendrą konteinerį. Todėl tas gerasis trejetukas – popierius, stiklas,
plastmasė – nueidavo niekais, ir kaip pats sakai, nieko gero nelikdavo.
Viskas buvo išmetama, tarsi mes būtume kokie turtuoliai ir švaistūnai,
nevertinantys nei to, kas mūsų pačių uždirbta, nei to, kas sukurta kitų,
o svarbiausia – netausojantys mūsų motulės Gamtos.

– Mes namuose stengiamės taupyti ir elektrą, ir vandenį, ir dujas. Ir
gamtą saugome – mokykloje visą paupį medeliais užsodinome, o prie
savo sodybėlės su tėčiu sodą užveisėme, aš savo lysvėje pernai didžiulį
moliūgą užauginau, – džiaugėsi gerais darbais Tomas. Kiek patylėjęs
pridūrė: – O kad šiukš... tai yra, seni laikraščiai, stiklainiai, plastikiniai
buteliai gali būti naudingi, kad juos reikia rinkti, kaip sakėte rūšiuoti,
man lyg ir neteko girdėti.

– Na, o dabar štai ir išgirdai. Geriau vėliau, negu niekad. O dar ge-
riau pradėti rūšiuoti jau nuo šiandien. Tuoju mūsų šaunūs vyrai baigs
tvarkyti naujuosius konteinerius, o mes abu pirmi parodysime visiems
pavyzdį ir tavo laikraščių šūsnį įmesime į mėlyną konteinerį su užrašu

POPIERIUS/KARTONAS, suskilusius stiklainius į
žalią – STIKLAS, o plastikinius bu-
telius į geltoną – PLASTMASĖ.

– O ar didelė nauda bus iš
to, kad imsime popierių, stiklą,
plastikinius daiktus atskirti, rū-
šiuoti? Ar tikrai verta? – abejojo
Tomas. – Ir kur tai, ką mes surū-
šiaavę surinksime, iš tų spalvotų kon-
teinerių keliaus toliau?

– Ar bus nauda? – nusistebėjo
Tvarkuolis. – O ar tu žinai, Tomai,
iš ko daromas popierius?

– Iš medžio, – prisiminė per pamoką
girdėtą aiškinimą.

– Tikrai taip. Knygoms, sąsiu-
viniams, žurnalams reikia daug

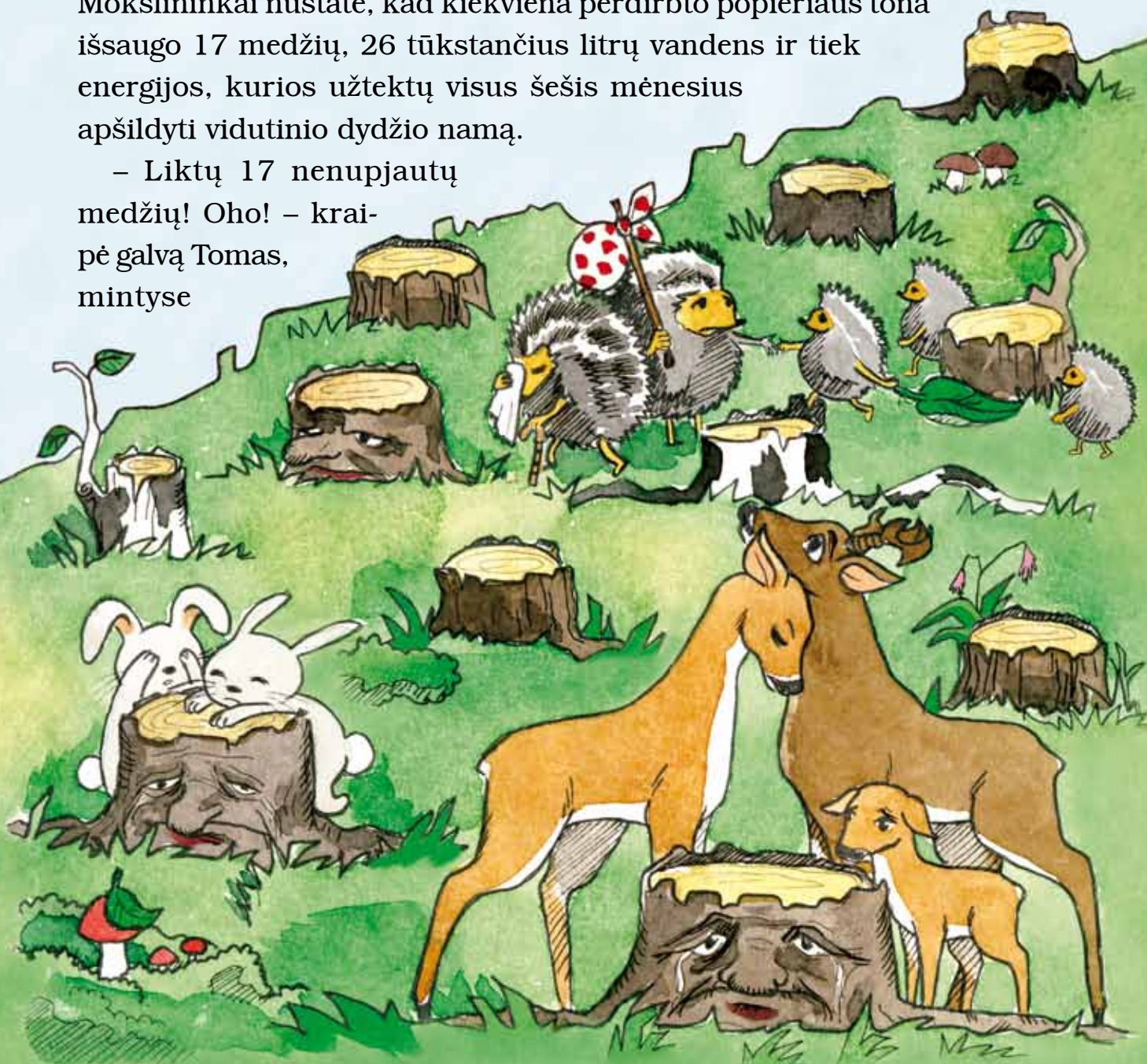

popieriaus. Vadinasi, reikia iškirsti daug medžių, kurie galėtų toliau žaliuoti, gaivinti orą, džiuginti paukščius ir žmones. Taigi, jei kartą pagamintą ir panaudotą popierių visi namuose imtume rinkti ir mesti į atskirą konteinerį, kurį ką tik pastatėme jūsų kieme, greitai jį pripildytų vien jūsų daugiabučio namo gyventojai. O mieste bus šimtai tokių konteinerių. Iš ten surinktų senų laikraščių, žurnalų, sąsiuvinų, išlankstytų kartono dėžučių bus pagamintas naujas popierius, ant kurio vėl bus spausdinami rytdienos laikraščiai, naujos knygutės.

– Gerai. Nuo šiandien ne tik pats rūšiuosiu, bet ir visiems savo draugams pasakysiu, kad ir jie namuose surinkto popieriaus nesumaišytų su stiklo ar plastiko atliekomis, – pažadėjo Tomas.

– Puiku! Štai paskaičiuokim, – išsitraukęs bloknotą tęsė Tvarkuolis. – Mokslininkai nustatė, kad kiekviena perdirbto popieriaus tona išsaugo 17 medžių, 26 tūkstančius litrų vandens ir tiek energijos, kurios užtektų visus šešis mėnesius apšildyti vidutinio dydžio namą.

– Liktų 17 nenupjautų medžių! Oho! – kraipė galvą Tomas, mintyse

regėdamas tai gražiai žaliuojančią giraitę, tai vien nupjautų medžių kamienus.

– Specialistai apskaičiavo, kad kiekvienoje šeimoje per metus susi-kaupia maždaug tona įvairiausių atliekų. Vien popieriaus daugiabučio namo gyventojai per metus išmeta net kelias tonas. Visa tai surinkus ir perdirbus būtų išsaugotas šimtas medžių.

Tomui net galva svaigo mintyse beskaičiuojant, kiek miškuose liktų žaliuoti medžių, jei atliekas imtų rūšiuoti visi visi. Juk Lietuvoje mūsų net trys milijonai! Tai jau ne giraitė – didžiulė giria būtų išsaugota.

– Nuo šiol aš jau tikrai viską rūšiuosiu ir kitiems pasakysiu, – dar kartą užtikrino Tomas.

– Ir aš! Ir aš! Ir aš! – pasigirdo pritarimo balsai. Tik dabar Tomas pastebėjo, kad juos apsupę pokalbio klausėsi visas būrelis kaimynų berniukų, keli tėvai ir net senelė Morta, namo bendruomenės pirminkė. Morta pasiūlė nieko nelaukiant kartu išrūšiuoti savo atsineštas šiukšles, kurias nuo šiol visi ėmė vadinti naudingomis buitinėmis atliekomis.

Pirmiausia visi priėjo prie mėlynojo namuko, atrinko laikraš-čius, žurnalus ir ėmė juos leisti pro langelį.

– Į šį konteinerį negali-ma mesti neišlankstytų kartono dėžučių, dėžu-čių nuo picos, taip pat popierinių nosinių, popierinių rankšluoš-čių, riebalais ar kitais maisto produktais sutepto popieriaus, – kiekvienam aiškino Tvarkuolis, o visa kita – vertinga žaliava naujo popieriaus ga-mybai.

– Tarsi būtume medelį pasodinę, – pasidžiaugė senelė Morta. Jai džiugu amtelėjimu pritarė ir Ekas.

– Būkite atsargūs, nesusižeiskite stiklu, – įspėjo Tvarkuolis visiems priėjus prie žaliojo konteinerio. – Į šį konteinerį nemeskite sudužusių lėkščių ir visų kitų porceliano ar keramikos šukių.

Kai į konteinerį visi sumetė išplautus butelius, stiklainius, stiklo duženas, Tvarkuolis dėstė toliau:

– Stiklas gaunamas lydant smėlį, klintis ir sodą aukštoje, didesnėje nei tūkstančio laipsnių temperatūroje. Tam reikia daug elektros energijos. Kai stiklą gaminame iš stiklo duženų, jos reikia trečdaliu mažiau. Taip taupomos medžiagos, o į atmosferą išmetama mažiau kenksmingo žmogui anglies dvideginio, vadinasi, kvėpuojame grynesniu oru.

– O į kurį konteinerį turėčiau mesti metalines konservų dėžutes ir metalinius dangtelius? – garsiai svarstė trečiokas Vytis, rankoje laikydamas konservų dėžutę.

– Metalinių atliekų buityje susirenka nedaug, todėl atskiro konteinerio joms nestatome. Jas reikia mesti į plastikui ar stiklui skirtus konteinerius, jei ant jų yra tai parašyta arba į konteinerį „Kitos atliekos“, o surinkus daugiau, nešti į metalo supirktuves. Stop! Stop! – staiga šūktelėjo, pamatęs, kaip nešinas akumulatoriumi tiesiai link konteinerio žingsniavo dėdė Juozas iš šešto aukšto. – Akumulatoriai, baterijos, taip pat ir spausdintuvai, monitoriai – vadinami pavojingomis atliekomis. Jos patekusios į aplinką gali užnuodyti dirvožemį, gruntinius vandenius. Todėl visa tai reikia – juk nenorime sau kenkti – pristatyti į atliekų surinkimo aikšteles.

– Aš pernai savo sodybos kieme numečiau akumuliatorių, tai ir šiemet aplink tą vietą žolė neauga, atrodo lyg išdeginta. Dabar jau žinau, kad pats sau pakenčiau. Gaila, kad anksčiau niekas mums apie tai nepasakojo – dalinosi savo karčia patirtimi kaimynas Povilas.

Dėdė Juozas susigėdęs dėl savo neišmanymo, įkėlė akumuliatorių į automobilio bagažinę ir nuvežė į atliekų surinkimo aikštelę. Tvarkuolis kviesdamas prie konteinerio su užrašu PLASTMASĖ tęsė:

– O štai plastmasines atliekas perdirbti ypač būtina, nes plastikai suyra tik per 500 metų! Įsivaizduokite, kaip nuo to kenčia gamta. Be to vieno plastikinio butelio perdirbimas sutaupo energijos tiek, kiek reikia 60 vatų elektros lemputei šviesti net šešias valandas, vadinasi, visą ilgą žiemos vakarą. Perdirbant plastikus, net 2,5 karto mažiau išmetama į atmosferą anglies dvideginio – kenksmingų žmogui ir gamtai dujų!

– Kiekvieną darbą atlikti lengva, jei žinai, kad tai prasminga. Dar geriau, jei jį darai lyg žaisdamas. Taigi apie atliekų tvarkymą, rodos, mes viską išsiaiškinome ir tikiuosi, kad dabar mūsų miestas taps jaukesnis, švaresnis, o miškai žaliuos, kaip žaliavę.

– O aš net žaidimą sugalvojau, – pasigyrė Tomas. – Jį žaisdami atliekų tvarkymo taisykles prisiminsime ir drauge pažaisime.

– Šaunuolis! – pagyrė Tvarkuolis. – Visiems linkiu švarių ir jaukių namų, o tave, Tomai, kviečiu sekmadienį į svečius pas eigulį, kuris rūpinasi mūsų mišku.

Atsisveikinę su Tvarkuoliu draugai susėdo pavėsinėje, kurią visi vadino „Rakteliu“. Tame mažame namelyje nebuvo nei langų, nei durų ir, savaime suprantama, nė ką užrakinti ar atrakinti.

Toki paslaptinę namelio vardą draugužiai sugalvojo todėl, kad čia susirinkę jie mėgdavo minti mįsles, spręsti galvosūkius, kryžiažodžius. Čia jie vieni kitiems pasakodavo išgirstas naujienas, aptardavo perskaitytas knygas, kompiuteriuose surastas įdomybes.

Dabar visiems buvo smagu išbandyti Tomo sumanytą žaidimą. Jis pirmas ir metė kauliuką. Iškrito šešiukė. Šeštas langelis pasirodė laimingas ir Tomas iškart pateko į 15-ą langelį. Po to kauliuką metė kiti draugai. Kaskart po metimo jie skaitė žaidimo užrašus ir viską linksmi aptarinėjo. Žaidimą laimėjo Rytis. Gal jam ir Ekas padėjo. Niekas dėl to nepavydėjo.

Visiems atrodė, kad ta atliekų surinkimo automašina išvažiavo prikrauta pilna surinkto iš namų popieriaus. Vaikai jai net pamojavo, kad ji greičiau nuvažiuotų į popieriaus perdirbimo gamyklą, kurioje iš tos makulatūros gims naujos knygos, nauji vadovėliai.

Visi išsiskirstė linksmi nusiteikę, o labiausiai džiaugėsi Tomas, kad tą jo sumanytą žaidimą galbūt žais, mokysis elgtis šeiminiškai visi vaikai, gamtos mylėtojai.

Tomo žaidimas

Tomas
visas buitines atliekas
rūšiuoja ir žaidžia.
Ir Tu su draugais
mesk kauliuką ir
visi būkite
tikri gamtos
saugotojai.

Į konteinerį „Popierius. Kartonas“
įmeti riebaluotus popierius.

Teks praleisti
vieną ėjimą.

87

90

93

96

99

100

33

Elektros lemputes,
baterijas ir kt. pridūdi
į surinkimo aikšteles.
Ženk į 45 langelį.

36

39

42

45

Manai, kad atliekų rūšiovimas
tik suaugusiųjų rūpestis.
Grįžk į 30 langelį.

30

Į konteinerį
„Stiklas“ įmeti
vaistų buteliuką.
Grįžk į 18 langelį.

27

24

21

Surenki visus
popierius į atsk
Ženk į 33 langelį

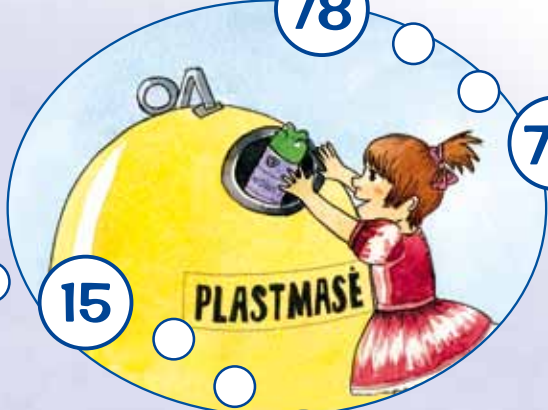
Surenki visus
plastmasinius butelius
į atskirą maišą.
Kartok ėjimą.

81

78

75

72

irą maišą.
li.

Į konteinerį
„Plastmasė“
įmetei neišplautas,
riebaluotas atliekas.
Grįžk į 3 langelį.

12

Išneši sulčių
pakus
nepatikrinęs ar
ten nepalikai
sulčių.
**Teks praleisti
vieną ėjimą.**

69

9

66

6

Rūšiuoji atliekas.
Ženk į 15 langelį.

Nuolat domiesi
atliekų tvarkymu,
gamtos
saugojimu.
Ženk į 72 langelį.

63

1

3

60

57

Žinai, kad
draugas nerūšiuoja
atliekų, bet jam
nepaaiškini, kad
elgiasi neteisingai.
Grįžk į 48 langelį.

48

51

Surenki visus stiklo
duženas į atskirą dėžę.
Ženk į 60 langelį.

54

KODĖL ĮSIŽEIDĖ EKAS

Kai kitą dieną Tomas kartu su Eku pagaliau išsiruošė į kiemą, jų draugai jau buvo susirinkę „Raktelyje“. Tomas, kaip įprasta, su kiekvienu draugu pasisveikino spausdamas ranką, o Ekas, eidamas iš paskos, kiekvienam oriai tiesė savo leteną. Visiems tai buvo įprasta atrakcija. Kiekvienam buvo didelė garbė kuo ilgiau palaikyti protingojo keturkojo draugo letenėlę.

Kai Tomas pasisveikino su Ryčiu, Ekas kažką niurgztelėjęs staiga nususuko nuo jam ištiestos Ryčio rankos. Palietęs žemę priekinėmis letenėlėmis Ekas vėl stojosi sveikintis su toliau sėdinčiu vaiku.

– Ekai! – atsigręžęs šūktelėjo Tomas. – Nežiopsok! Duok leteną ir Ryčiui, juk tu taip su juo mėgdavai žaisti.

Ekas nekreipė jokio dėmesio. Pasisveikinęs su kitais jis patogiai išitaisė įprastoje vietoje ir įdėmiai dairėsi po kiemą – prižiūrėjo tvarką.

– Ekai, negražu būti tokiam nemandagiam, – gėdino draugai užsispyrėli. – Reikia sveikintis su visais. Rytis juk nieko blogo nepadarė, kad būtų nevertas tavo letenos.

Kad ir kaip visi besistengė, kiek bekalbino, Ekas nė neatsigrėžė. O juk buvo toks dėmesingas. Kas atsitiko?

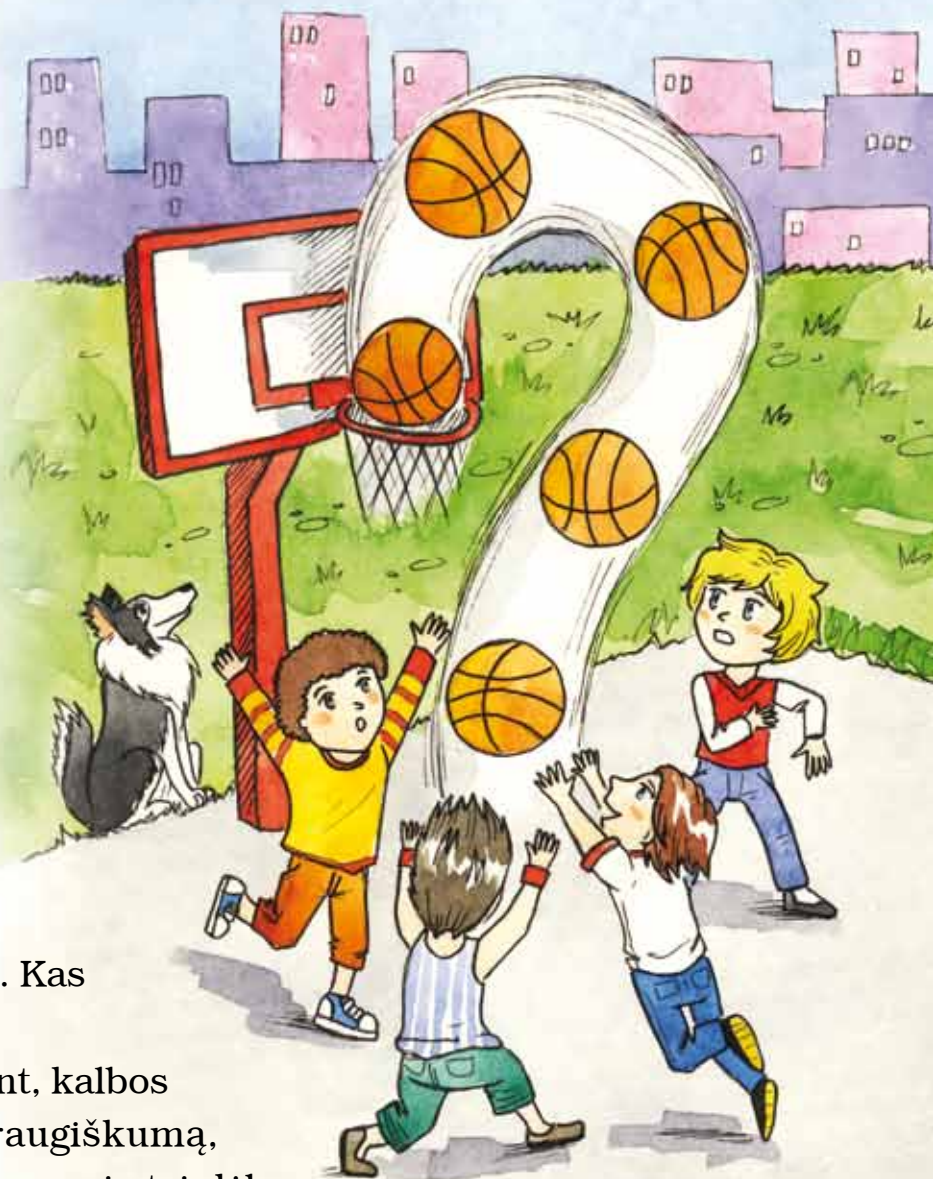
Besvarstant, bespėliojant, kalbos nejučia pakrypo apie draugiškumą, apie gerus ir blogus darbus, apie tai dėl ko vieni draugauja, kiti ne, dėl ko kartais draugai išsižeidžia, susipyksta, dėl ko šiandien išsižeidė keturkojis Ekas.

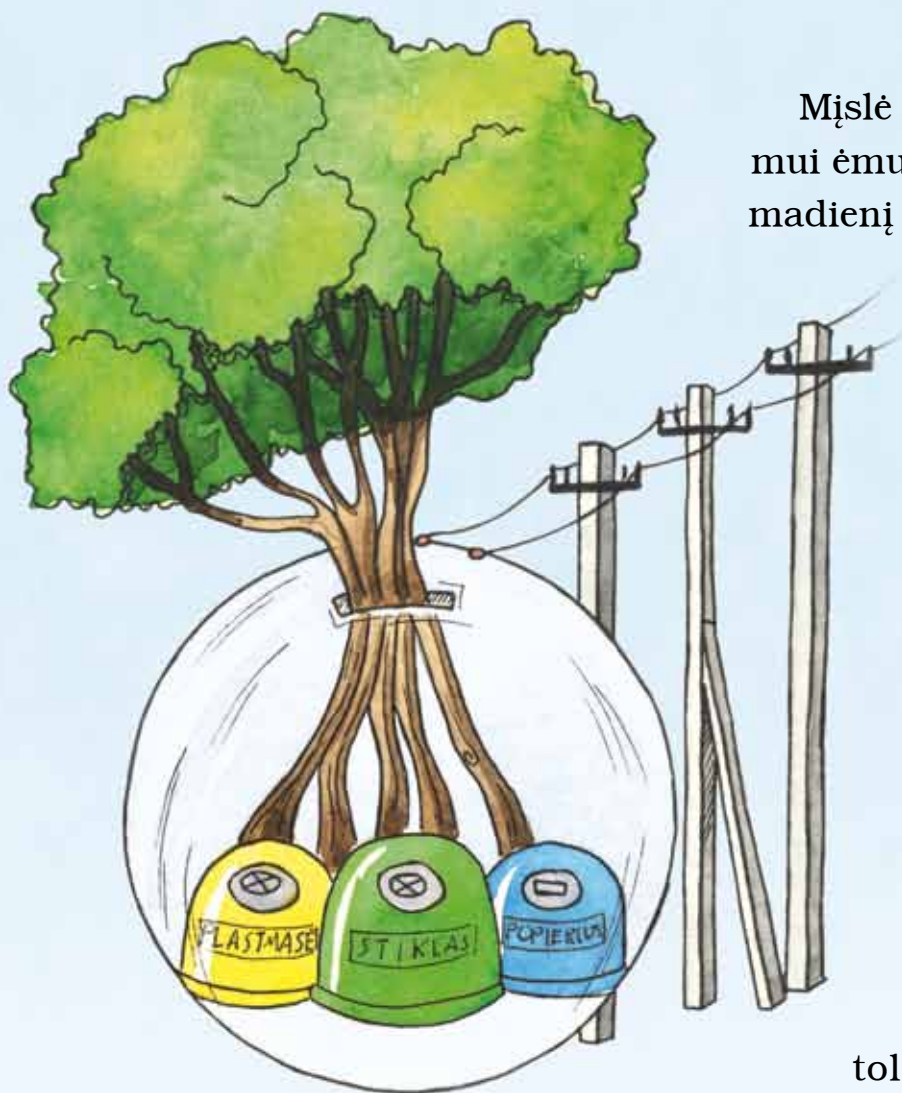
Nuomonės skyrėsi, tačiau visi vienbalsiai nutarė, kad geriau draugauti nei pyktis. Netrukus pasirodė kiemo komandos kapitonas Rokas ir visi nuskubėjo į žaidimų aikštelę. Eko mįslė jiems nedavė ramybės net mėtant kamuolį į krepšį.

Deja, ir kitą dieną viskas pasikartojė. Ekas draugiškai tiesė leteną kiekvienam, o praeidamas pro Rytį tik urgztelėjo. Šįkart net tris kartus.

Rytis nesiruošė pasiduoti. Jis išsitraukė iš kišenės Eko mėgstamos kepeninės dešros gabalą. Šuo net negrįžtelėjo. Net akimis nemirktelėjo. Ir uodega nevikstelėjo. Tai bent mįslė!

Jos įminti nepavyko nė vienam. Ekas buvo toks pat, kaip visada – draugiškas su visais. Tik veltui Rytis kaip įmanydamas stengėsi įtikti, šuo į jį nekreipė dėmesio.

Mįslė vėl liko neįminta, o Tomui ėmus pasakoti, kad jis sekmadienį važiuos su Tvarkuoliu į girią pas eigulį, kalba vėl pakrypo apie tuos tris naujus konteinerius.

– Tvarkuolis pasakojo, kad visi mūsų namo gyventojai rūšiuodami atliekas, per mėnesį sutaupys gana daug elektros energijos ir net dešimtį medžių išsaugos, – džiaugėsi Tomas.

– O per metus jau net 100 medžių liks toliau žaliuoti, – greitai

sumetė Vilma. – Gėda tiems, kurie

stiklainius, laikraščius, plastmasinę tarą meta kaip seniau, į tą patį konteinerį. Neišmanėliai!

– Apie kokį rūšiavimą jūs dabar kalbate? – susidomėjęs paklausė Rytis. Aš visą mėnesį atostogavau kaime, pas senelius, ir pirmą kartą girdžiu apie tai, kad jūs namuose rūšiuodami atliekas saugote medžius, rūpinatės gamta.

– Ne veltui mergaitės tave vadina poetu, vaikštai amžinai užsisvajojęs. Gal ir tų trijų naujų konteinerių nepastebėjai? – linguodama galvą priekaištavo Vilma.

– Aš maniau, kad į tuos spalvotus konteinerius kažkas mums atveš laikraščių, uogienių...

– Cha, cha, cha, – nugriaudėjo skardus juokas. Net Ekas, rodos, šyptelėjo.

Vaikai vienas per kitą ėmė šviesti „tamsuolį“ Rytį, pasakoti jam apie būtinybę ir svarbą rūšiuoti visas atliekas, apie gamtos saugojimą.

– Suprantu, suprantu, – linksėjo galva Rytis. – Iš tiesų aš galvoju apie naują dainelę ir mečiau visas šiukšles į tą bendrą konteinerį, – prisipažino jis. – Nuo rytojaus viską rūšiuosiu, kaip ir jūs.

Kitą dieną į susitikimą „Raktelyje“ Rytis išėjo nešinas trimis maišeliais. Jis priėjo prie pirmojo konteinerio ir ėmė į jį leisti senus laikraščius, žurnalus. Draugai ramiai laukė, kol jis baigs darbą ir prisijungs prie jų. Staiga Ekas stryktelėjo nuo slenksčio ir šuoliais pasileido prie Ryčio. Visi draugai sužiuro, kas bus? Negi Ekas piktai aplos? Tomas sunerimęs jau norėjo šūktelėti: „Atgal!“

Nerimauta buvo be reikalo. Ekas pribėgęs prie Ryčio šoktelėjo jam ant krūtinės, lyžtelėjo ranką ir šokinėdamas aplink džiaugėsi. Ryčiui iš netikėtumo net maišelis su plastikiniais buteliais iškrito iš rankų. Ekas prišokęs čiupo butelius į nasrus ir padavinėjo Ryčiui.

Kai abu sumetė į konteinerius iš namų atneštas atliekas, Ekas džiaugsmingai šokinėdamas kvietė Rytį pabėgioti, pažaisti.

Visiems išsyk tapo aiški Eko nedraugiškumo Ryčiui mįslė. Jokios mįslės kaip ir nebuvo. Visi juk žino,

kad Ekas mėgsta pro balkono langą dairytis po kiemą, stebėti, kas ką veikia, kaip tvarkosi. Vadinasi, jis matė, kad visi gyventojai atliekas rūšiuoja, o Rytis, kaip ir anksčiau, kol dar tų trijų spalvotų konteinerių nebuvo, meta viską į bendrą konteinerį, iš kurio nesurūšiuotos atliekos iškeliauis į sąvartyną ir tik terš gamtą, netausos energijos ir miško žalumos. Gėda ir žmogui pasakyti. Tvarką mėgstančiam Ekui pikta buvo visa tai matyti. Dėl to jis ir niršo.

Iki pat vakaro linksmai nusiteikę draugai aptarinėjo Eko supratingumą ir rūpestingumą.

O kai apie tai sužinojo aplinkinių namų gyventojai, tai garsas apie šaunuolį Eką pasklido visame mieste. Net televizija buvo atvažiavusi nufilmuoti to rūpestingojo šaunuolio.

Ekas tapo tikra žvaigžde. Po televizijos laidos dideli ir maži kalbėjo, kad jeigu jau net šuo taip rūpinasi gamtos saugojimu, energijos taupymu, tai kaip mes, žmonės, galim būti tam abejingi.

Tvarkuolis net medalį Ekui norėjo įteikti už tokią neįtikėtiną pagalbą.

Keturkojis džiaugėsi visų jam rodomu dėmesiu, o Tomas jau ruošėsi į kelionę.

MIŠKE, KURIO GALĖJO IR NEBŪTI

Kaip ir buvo žadėjęs, Tvarkuolis ankstų sekmadienio rytą jau laukė kieme. Jis žvaliai pasisveikino ir pakvietė Tomą sėsti į automobilį.

Pakeliui Tvarkuolis pasakojo apie naujus Aplinkos ministerijos sumanymus, kaip mums derėtų gražiau tvarkytis, saugoti Gamtos turtus ir jos grožį. Po valandėlės automobilis jau riedėjo siauru keliuku per vasariškai pasidabinusius laukus.

– Štai jau ir matyti mūsų miškas, – su neslepiamo džiaugsmo gaidele ištarė Tvarkuolis, kažkaip ypatingai pabrėždamas žodį *mūsų*.

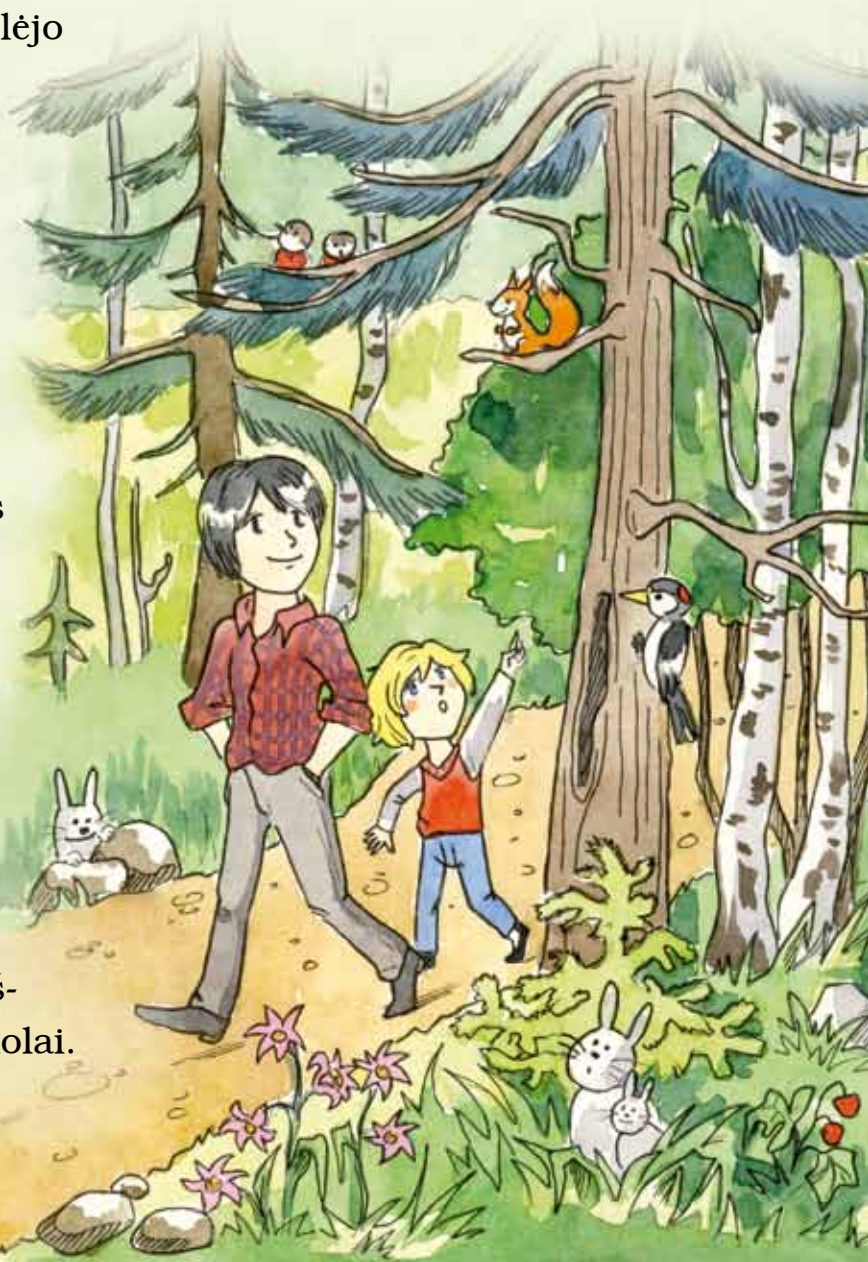
– Kodėl sakote *mūsų miškas*? Gal jį nusipirkote? – paklausė Tomas.

– Ne, jis ne mano, – šyptelėjo Tvarkuolis. – Tiksliau pasakius, jis ir mano, ir tavo, Tomai. Šis miškas tikrai mūsų, bet ne dėl to, kad jį būtume pirkę. Pats pamatysi ir suprasi.

Tomas daugiau ir neklauzinėjo.

– Atvažiavome, – sustojęs gražioje poilsio aikštelėje pasakė Tvarkuolis. – Miške, kaip ir namuose, reikia vaikščioti pėsčiomis.

Miškas juos pasitiko tyliu ošimu ir paukščių čiulbesiu. Abipus takelio augo liekni beržai, išlakios pušys. Ant kalnelio, lyg žvelgdami iš aukšto, puikavosi plačiašakiai ąžuolai.

– Miškas man atrodo kaip nuostabus paveikslas, – neatitraukdamas akių nuo dvikamienio beržo tyliai prakalbo Tvarkuolis. – Tik tą paveikslą piešė ne koks garsus dailininkas, o sukūrė pati tobuliausia kūrėja – Gamta.

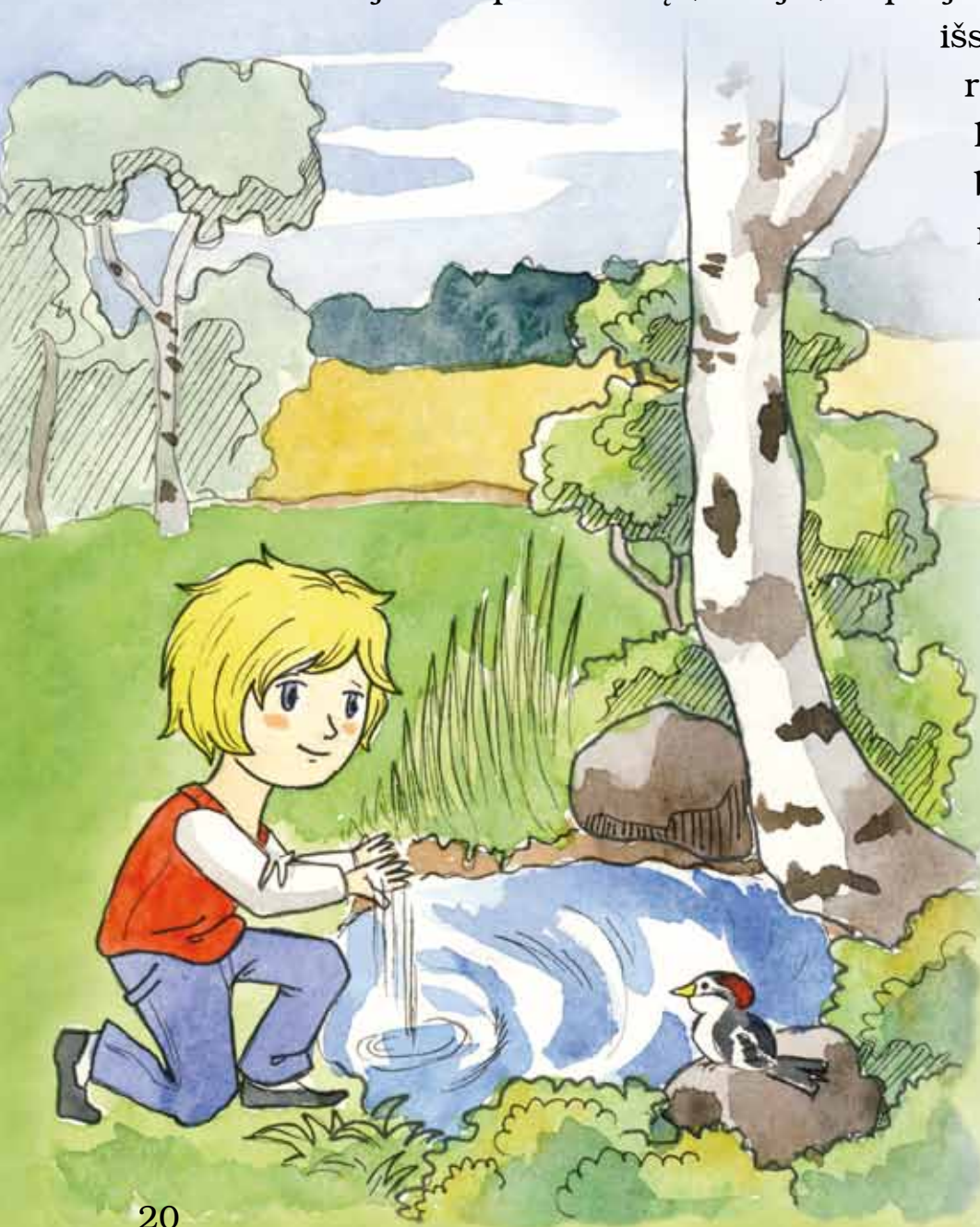
Tomui ir pačiam pasirodė, kad jis žvelgia į gyvą miško paveikslą. Jis matė, kaip pro medžių viršūnes prasiskverbę saulės spinduliai žaidžia medžių lapuose, bėgioja po samanų tarsi kviesdami ieškoti miško grožio paslapčių.

Staiga Tomas net krūptelėjo, kai žengęs žingsnį į šalį pamatė, greičiau pajuto, kaip iš po krūmo išsoko kiškutis ir nukūrė tiesiai per tankynę. Jam jokie keliai nereikalingi. Visas miškas – jo namai, jo keliai.

Tomas ėmė juoktis pats iš savęs, kad jis, kaip toje pasakoje, kiškučio

išsigando. O apsidairęs už kelio vingio, laukymėje, išvydo besiganančią stirnaitę, kuri, rodos, jų visai nebijojo.

Kaitriau švystelėjus saulutei, Tomas pajuto troškulį. Lyg atspėdamas jo mintis Tvarkuolis pasuko į slėnį, kuriame linksmi čiurleno miško šaltinėlis. Panardinus rankas į ledinę šaltinio srovelę Tomui rodėsi, jog taip jis semiasi gyvos Žemės energijos.

Netrukus smagiai besišnekučiuodami jie priėjo eigulio trobelę. Kieme pasitiko žilagalvis, bet jaunatviškai energingas, eigulys, nešinas nušienautos žolės glėbiu.

– Sveiki, sveiki!

Laukiau jūsų, o belaukdamas nušienavau visą kiemą. Tuoj nunešiu žolę į komposto dėžę

ir pakalbėsime, pasitarsime.

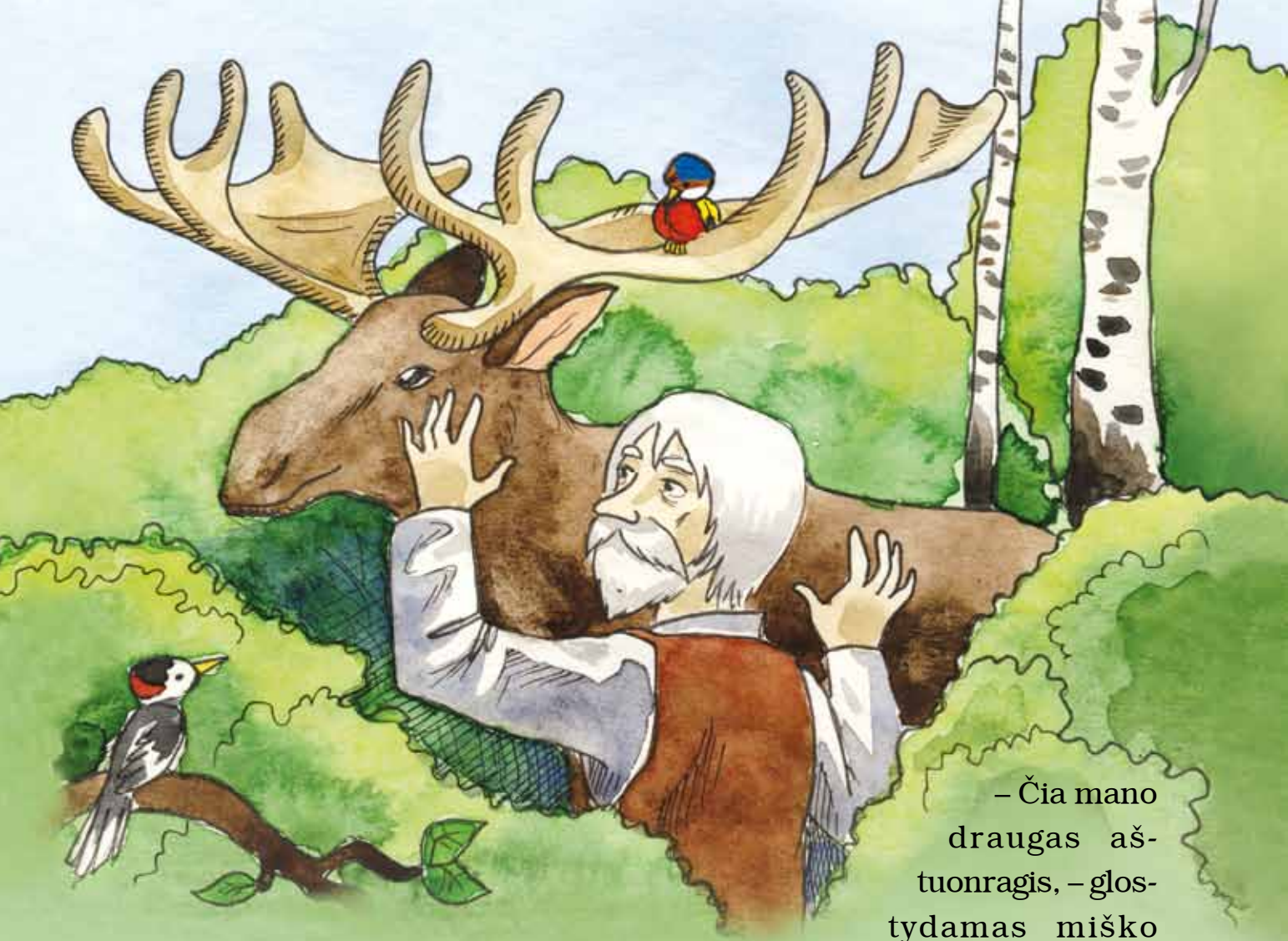
Eigulys vienu ypu sumetė žolę į dėžę ir abiem svečiams paspaudęs rankas paaikšino:

– Tai savos gamybos kompostas, tarsi mano trąšų fabrikėlis. Čia kaupiu žolę, lapus, smulkias medžių šakeles. Visos sodo, daržo, maisto atliekos sumaišytos su durpėmis tampa natūraliomis trąšomis. Dviguba nauda – ir trąšų turiu, ir aplinkui visur švaru, gražu. Taigi ką pats darau, tą ir visus kitus kviečiu daryti, visiems patariu šeiminkauti išmintingai, draugauti su išradingumu ir su gamta. O dabar eime į trobelę. Pailsėsime, pasivaišinsime arbata, o vėliau parodysiu mūsų valdas.

Eigulio trobelės sienos, lyg kokioje parodėlėje, buvo papuoštos medžio dirbiniais, gražiai įrėmintomis žvėrelių fotonuotraukomis. Rodos, kad ir aukštai iškėlęs galvą elnias, ir šernų šeimyna, ir voveraitė, kramtanti riešutėlių, pozavo, norėjo patekti į eigulio parodą.

Tomas po pietų išėjęs už vartų išbandė medžioklės ragą – eigulio pamokytas ėmė mėgdžioti briedžio šauksmą. Staiga išgirdo, kad kažkas sušlamėjo tarp lazdyno šakų. Tai ir buvo gražuolis briedis.

– Čia mano draugas aštuonragis, – glostydamas miško

svečią, kalbėjo eigulys. – Na, pasirodei, mes pasigėrėjome, o dabar lėk pas savo šeimyną. O mums laikas pasivaikščioti po mišką, – pakvietė eigulys, kaip ir Tvarkuolis, su meile tardamas žodį *mūsų*. – O tau, Tomai, padovanosiu kraitlelę, į kurią galėsi prisirinkti miško gėrybių.

Jis padėkojo už dovanėlę ir visi trys patraukė miško takeliu. Tomui ir anksčiau teko ne kartą būti miške, tačiau šįsyk viskas atrodė tarsi išvydus pirmą kartą, tarsi šis miškas būtų kažkuo ypatingas, kažkuo stebuklingas. Ilgai negalėjo atsigrožėti bebrų surešta užtvanka. Tokią ir žmogui būtų nelengva pasistatyti. Tomas neiškentė tame žvėrelių sukurtame tvenkinyje neišsimaudęs.

Paskui užkopęs ant kalnelio stebėjo voveraičių šokius. Jos išlėkusios iš savo drevių vikriai šokinėjo nuo šakos ant šakos, suposi ant lazdynų viršūnių, žvitriai dairėsi į atvykėlius.

Eigulys įdėmiai žvalgydamasis į taką, lyg skaitydamas miško knygą, pasakojo:

– Štai žiūrėk, Tomai, tai šernų pėdos. Jų būta keturių. O ten vilko

pilkio prasélinta. Čia mūsų briedžio nupédinta link upelio, matyt, jis panoro atsigerti.

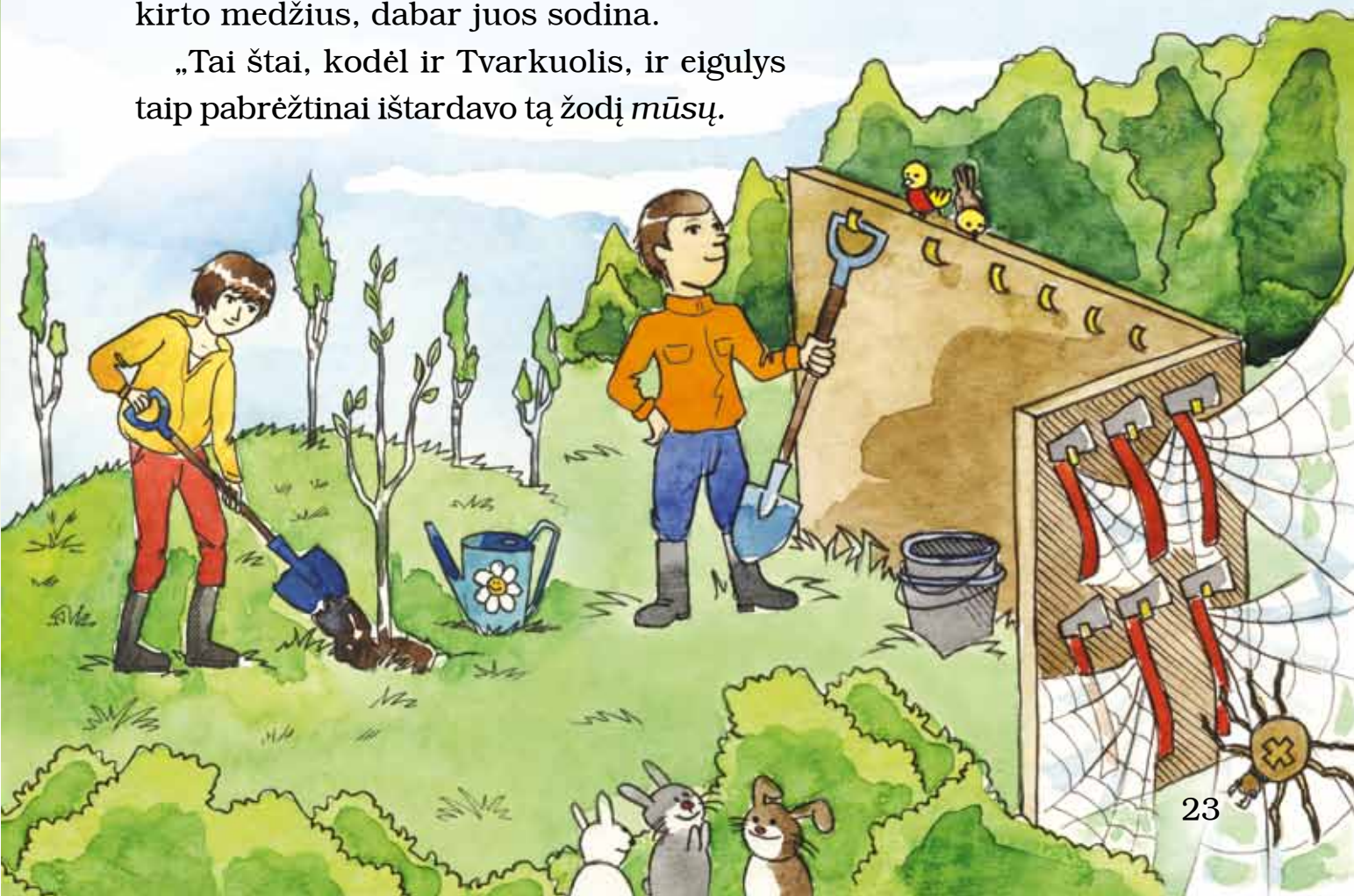
Eigulys visà kelià pasakojo apie įdomų miško gyvenimą, apie jo grožį ir paslaptis.

– Čia dieną naktį, žiemà vasarà verda gyvenimas. Miškas – tai ne tik šimtamečiai medžiai, bet ir žvėrelių, paukščių namai. Tai ir deguonies, gryno oro gamykla. Miškas duoda atgaivà žmogaus sielai, kūrėjams įkvėpimo, – sustojęs prie plačiašakio ažuolo kalbėjo eigulys. Ir atsidušęs pridūrė:

– Toks tas mūsų miškas. O galėjo jo nebūti. To miško reikėjo popieriaus gamybai, katilinių kurui. Ir tie žaliuojantys medžiai būtų iškirsti, jei žmonės miestuose nebūtų ėmęsi rūšiuoti atliekų, iš kurių vėl gaminamas popierius, taupoma energija, vadinasi, ir katilinėms, elektrinėms reikia mažiau kuro.

Tvarkuolis man sakė, kad ir tu, Tomai, ėmei rūšiuoti atliekas, kitiems apie tai pasakoji, kad atliekų rūšiavimo idėja greit pasklido po visà miestà. Neveltui sakoma, kad grūdas prie grūdo pripildo aruodà. Taigi, kai rūšiuoti atliekas ėmė visi, medkirčiams liko mažiau darbo. Dabar jie pas mane ateina nešini ne kirviais, o kastuvais. Tie, kurie anksčiau kirto medžius, dabar juos sodina.

„Tai štai, kodėl ir Tvarkuolis, ir eigulys taip pabrėžtinai išstardavo tą žodį mūsų.

Tai tikrai *mūsų miškas*, – mąstė pats sau Tomas: – Juk jis išliko tik visų žmonių, ėmusių rūšiuoti atliekas, dėka. Taigi šis miškas truputį ir mano.“

– Mudu su Tvarkuoliu dabar turime apžiūrėti naujus miško plotus, o tu, Tomai, gali čia aplinkui pasirinkti aviečių, ąžuolų giraitėje paieškoti grybų, – pasiūlė eigulys, matyt, norėdamas, kad Tomas kurį laiką pabūtų vienas girios globoje.

Jiems nuėjus Tomas, kurį laiką klausėsi miško ošimo. Atrodė, kad miškas pasakoja apie tuos senus laikus, kuriuos mena šie šimtamečiai medžiai, apie visų žvėrelių džiaugsmą, kad čia jie turi savo namus.

Užtelėjus vėjui, Tomui pasirodė, kad medžiai nusilenkė ir savo garsiu ošimu jam padėkojo už rūpestį...

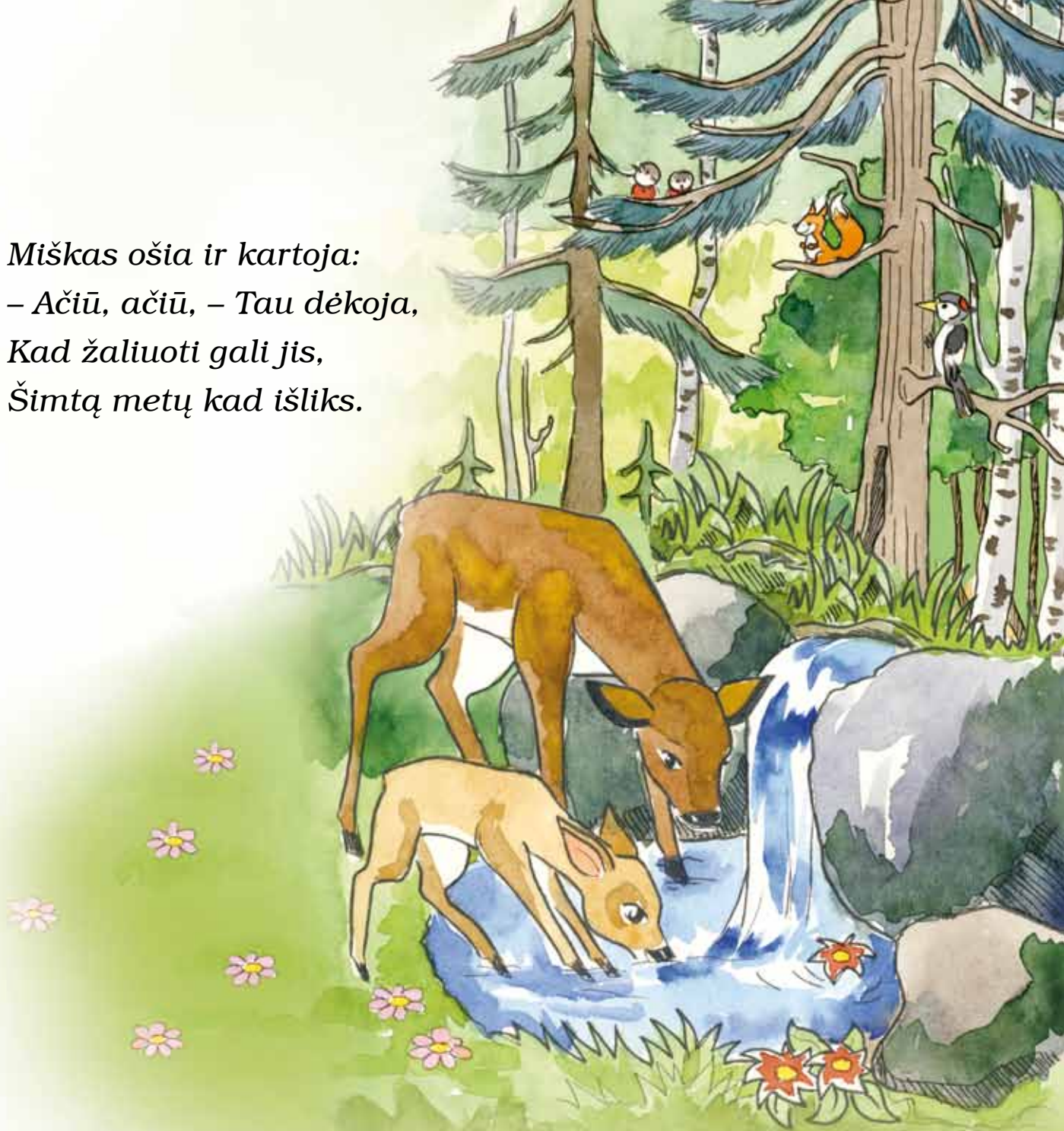
Jau vakarėjo, kai Tomas, prisirinkęs pilną kraitelę miško gėrybių, atsisveikino su eiguliu ir sveginguoju mišku. Grįždami į namus jiedu su Tvarkuoliu tik ir tekalbėjo apie išsaugotą mišką, ir apie tą pirmą susitikimą, nuo kurio ir prasidėjo tas prasmingas darbas, lėmęs visam miškui jo žalią gyvenimą.

Išsaugotas miškas žalioja toli nuo Tomo namų, toli nuo miesto. Tačiau kiekvieną kartą, kai Tomas deda į spalvotus konteinerius namuose surinktas ir surūšiuotas vertybes (atliekomis pats jų niekada nevadina), jam atrodo, kad išgirsta tolimą žaliojo miško aidą – vėjo atneštą medžių, šaltinėlio, žvėrelių padėką.

Jei ir Tu elgiesi kaip Tomas, tai ta padėka skirta ir Tau.

*Miškas ošia ir kartoja:
– Ačiū, ačiū, – Tau dėkoja,
Kad žaliuoti gali jis,
Šimtą metų kad išliks.*

© Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2012

© „Trys žvaigždutės“, 2012

© Jeronimas Laucius, 2012

© Jurgita Balkevičiūtė, 2012

UDK

ISBN

**Jeronimas Laucius
ŽALIOJO MIŠKO AIDAS**

SL 369. 2012. 3 sp. I. Tiražas 10000 egz.

Dailininkė Jurgita Balkevičiūtė

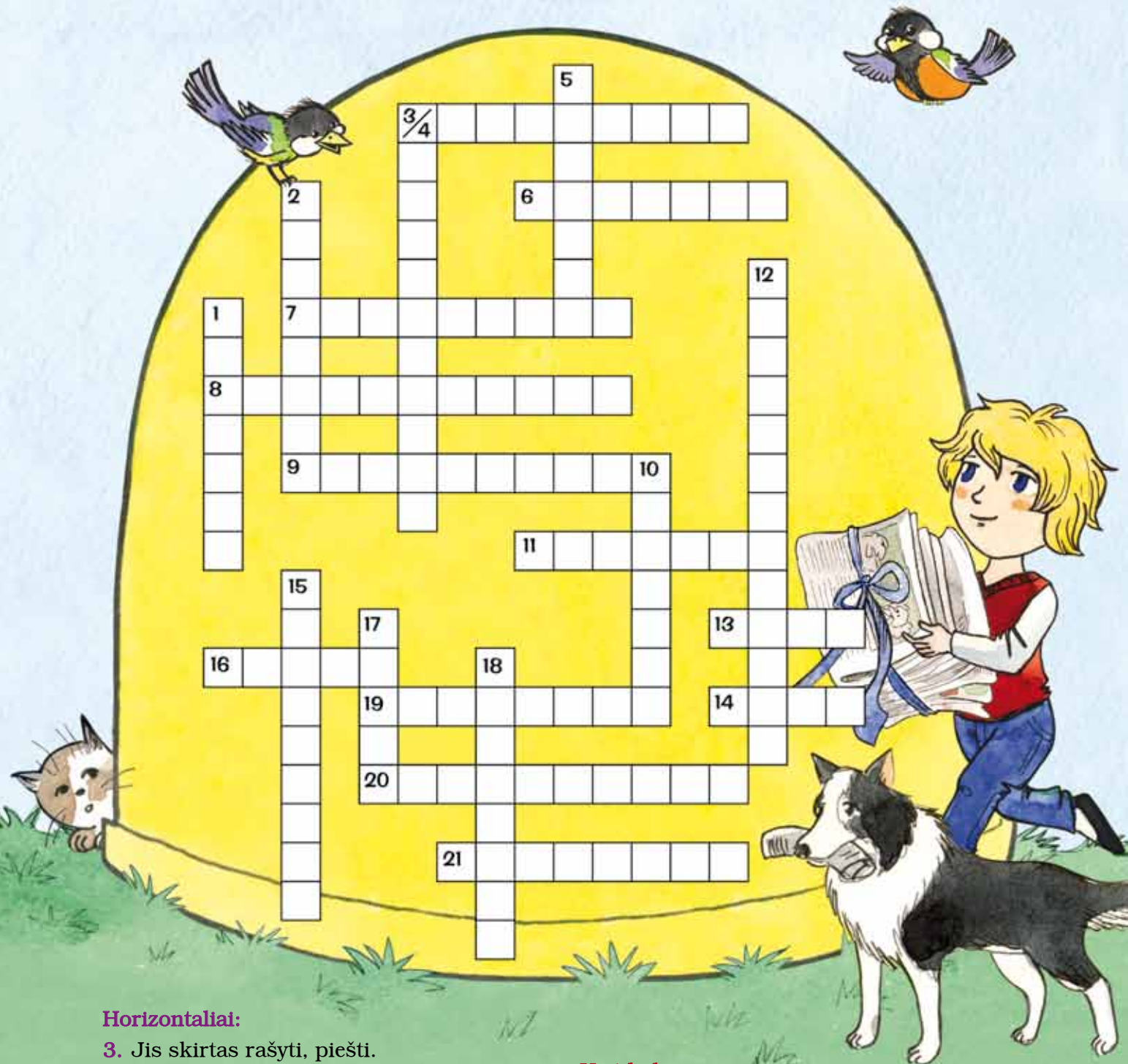
Redaktorės Marija Stanionienė, Reda Padervinskaitė,

Dizainerė Jelena Malinovskaja

Leido „Trys žvaigždutės“, Kalvarijų g. 159, LT-08313 Vilnius
tel./faks. (8 5) 276 2408, el. p. JaronimasL@takas.lt, www.tryszvaigzduotes.lt

Spaudė AB „Spauda“, Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius, www.spauda.com

Tomo kryžiažodis

Horizontaliai:

3. Jis skirtas rašyti, piešti.
6. Ji nereikalinga, bet vertinga.
7. Tvarkuoliams tas darbas – malonumas.
8. Namelis šiukšlėms suversti.
9. Šiukšlių kalnas.
11. Iš jos gaminami dirbiniai.
13. Kas turi rūšiuoti atliekas?
14. Į ją sudedama, sukraunama, supilama.
16. Sveikatos padėjėja.
19. Naminės atliekos.
20. Atliekų prasmingas sudėliojimas.
21. Gamtos sargas.

Vertikaliai:

1. Dėžutė, ant kurios parašyta, ką rasi viduje.
2. Storas popierius.
4. Iš atliekų padaromas naujas daiktas.
5. Buvo medis, tapo žaliava.
10. Ir suskilęs, ir sudužęs lieka naudingas.
12. Trašų iš maisto, sodo, daržo atliekų gaminimas.
15. Dirbtinė medžiaga, iš kurios gaminama tara.
17. Kada derėtų pradėti rūšiuoti atliekas?
18. Jas naudinga rūšiuoti.